

УДК: 343.1

DOI <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2024.83.3.39>

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗАКОННИХ ІНТЕРЕСІВ ОСОБИ У ДОСУДОВОМУ КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

Маринич О.Ю.,
ад'юнкт

Донецького державного університету внутрішніх справ
ORCID: 0009-0006-9303-8180

Маринич О.Ю. Забезпечення законних інтересів особи у досудовому кримінальному провадженні.

У науці кримінального процесу відсутнє єдине бачення сутності законних інтересів особи та гарантій їх забезпечення на стадії досудового розслідування. Забезпечення законного інтересу на стадії досудового кримінального провадження не підкріплюється виконанням обов'язків іншими учасниками. Ефективною гарантією реалізації законних інтересів особи у досудовому кримінальному провадженні має бути реальна можливість звернення до суду задля оскарження рішень, дій або бездіяльності правоохоронних органів. Наявність такої законної можливості має стимулювати правоохоронні органи до вчинення активних дій, направлених на задоволення законних інтересів. У кримінальному процесуальному законі має бути передбачений механізм захисту законних інтересів особи, при цьому як таких, що прямо впливають з кримінальних процесуальних норм, так і таких, які не передбачені кримінальним процесуальним законодавством, але узгоджуються з духом та принципами кримінального судочинства. Можна стверджувати, що законні інтереси особи у досудовому кримінальному провадженні є загально-правовими не забороненими прагненнями особи. Забезпечення законних інтересів особи на досудовій стадії кримінального процесу має забезпечуватись загальним обов'язком (генеральним зобов'язанням) щодо вчинення активних дій державними органами, направленими на забезпечення законних інтересів. Гарантією реалізації законних інтересів особи у досудовому кримінальному провадженні є правове регулювання у кримінальному процесуальному законі порядку судового оскарження рішень, дій або бездіяльності правоохоронних органів (в тому числі органів досудового розслідування), що перешкоджають здійсненню загальних правових прагнень особи на досудовому етапі кримінального провадження. Необхідність нормативного регулювання процедури судового захисту законних інтересів обумовлюється їхньою юридичною природою, що передбачає законності на дії невизначеного характеру учасників кримінального провадження.

Ключові слова: досудове розслідування; законний інтерес; захист; судове оскарження; забезпечення права.

Marynych O. Ensuring the legal interests of a person in pre-trial criminal proceedings.

In the science of the criminal process, there is no unified vision of the essence of a person's legitimate interests and guarantees of their provision at the stage of pre-trial investigation. Ensuring a legitimate interest at the stage of pre-trial criminal proceedings is not supported by the performance of duties by other participants. An effective guarantee of the realization of a person's legitimate interests in pre-trial criminal proceedings should be the real possibility of going to court to challenge the decisions, actions or inaction of law enforcement agencies. The presence of such a legal possibility should stimulate law enforcement agencies to take active actions aimed at satisfying legitimate interests. The criminal procedural law must provide for a mechanism to protect the legal interests of a person, both those that directly follow from the criminal procedural norms and those that are not provided for by the criminal procedural law, but are consistent with the spirit and principles of criminal justice. It can be argued that the legitimate interests of a person in pre-trial criminal proceedings are general legal and not prohibited aspirations of a person. Ensuring the legal interests of a person at the pre-trial stage of the criminal process should be ensured by a general obligation (general obligation) to take active actions by state

bodies aimed at ensuring legal interests. The guarantee of the realization of the legal interests of a person in pre-trial criminal proceedings is the legal regulation in the criminal procedural law of the procedure for judicial appeal of decisions, actions or inaction of law enforcement bodies (including pre-trial investigation bodies) that prevent the realization of general legal aspirations of a person at the pre-trial stage of criminal proceedings. The need for regulatory regulation of the procedure for judicial protection of legitimate interests is determined by their legal nature, which provides for regularities in the actions of the participants of criminal proceedings of an undefined nature.

Key words: pre-trial investigation; legitimate interest; protection; judicial appeal; ensuring the right.

Постановка проблеми. Забезпечення законних інтересів особи у досудовому кримінальному провадженні залишається малодослідженим питанням у науці кримінального процесу та набуває актуальності в умовах сьогодення. Серед дослідників немає єдиної точки зору щодо визначення поняття «законні інтереси особи» у рамках досудового кримінального провадження та відсутнє єдине бачення щодо гарантій забезпечення законних інтересів особи на стадії досудового кримінального провадження.

Дослідженню законних інтересів особи у кримінальному судочинстві присвячено роботи таких вчених: О.П. Кучинська, Д.В. Левченко, Л.М. Лобойко, Т.О. Лоскутов, І.А. Тітко, В.П. Шибіко, Д.В. Шилова та інших. Однак, у наукових працях науковців не зосереджено достатньо уваги саме на дослідженні гарантій забезпечення законних інтересів особи у досудовому кримінальному провадженні.

Метою статті є науковий результат у вигляді визначення особливостей забезпечення законних інтересів особи у досудовому кримінальному провадженні. Для отримання вказаного бажаного результату необхідно з'ясувати сутність законних інтересів особи у досудовому кримінальному провадженні та окреслити гарантії їх забезпечення.

Виклад основного матеріалу. Дослідження питання щодо забезпечення законних інтересів особи у досудовому кримінальному провадженні слід розпочати з визначення поняття «законний інтерес». У кримінальному процесуальному законодавстві дане визначення відсутнє. За своїм смисловим навантаженням термін «законний інтерес» є тотожним «охоронюваному законом інтересу», оскільки саме законність обумовлює надання інтересу правової охорони [1]. Кількість інтересів, які потребують правотворчої конкретизації і безпосередньої охорони, набагато ширша норм, що складають правову основу регулювання суспільних відносин. Право є більш статичним, ніж регульовані їм відносини [2, с. 97].

Т.О. Лоскутов зазначає, що немає жодного сенсу у закріпленні у законі вичерпного переліку законних інтересів учасників кримінального провадження, оскільки наперед сформулювати всі законні інтереси для всіх учасників кримінального процесу неможливо [3, с. 116]. Погоджуючись з такою позицією, вважаємо, що закріплення поняття законного інтересу у кримінальному процесуальному законодавстві дійсно не матиме жодної практичної користі. Таке визначення має бути сформульовано наукою кримінального процесу задля вірного застосування процесуальних норм та однозначного розуміння категорії «законні інтереси» усіма зацікавленими учасниками досудового кримінального провадження.

На думку І.П. Андрушко законний інтерес слід розуміти як будь-який інтерес, який направлений на задоволення потреби, що піддана впливу з боку конституційно-правових регулятивних механізмів, та який не суперечить за своїм змістом обраним методам і способам його реалізації та втілення у житті чинного законодавства, а також який не опосередкований конкретним конституційним суб'єктивним правом [4, с. 29].

Т.О. Лоскутов у своєму монографічному дослідженні сформулював визначення поняття «законний інтерес», під яким автор розуміє відображений у кримінально-процесуальному законодавстві та такий, що впливає із його загального змісту і в певному ступені гарантований суб'єктами кримінального процесу, простий юридичний дозвіл, що виявляється у прагненнях учасника кримінального провадження користуватися конкретним благом, а також в деяких випадках звертатися за захистом до судових органів з метою задоволення власних потреб, що не суперечать суспільним інтересам, Конституції і законам України, справедливості, розумності, повноти, об'єктивності, рівності, змагальності та іншим засадам кримінального провадження [5, с. 268]. Беручи за основу дане визначення можна вказати, що єдиною гарантією реалізації законних інтересів особи у досудовому кримінальному провадженні автор вважає можливість звернення за захистом до органів судової влади.

В рамках даного дослідження потрібно здійснити порівняльне дослідження окремих аспектів забезпечення прав та забезпечення законних інтересів особи у досудовому кримінальному провадженні. Д.В. Шилова зазначає, що в більшості випадків категорія «права й законні інтереси» вживається в юридичній літературі як усталена мовна конструкція без указівки на нормативне навантаження окремих її складників. Такий підхід свідчить про змістовну єдність понять «право» і «законний інтерес», але не дає підстав для їх повного отождоження [6, с. 10]. Цікавою є думка А.А. Катренко, яка аналізуючи норми цивільного права зазначила, що суб'єктивні права і законні (охоронювані законом інтереси) це дві однопорядкові категорії, які є об'єктами правового захисту. При цьому інтереси – це не до кінця оформлені суб'єктивні права, які з часом у них трансформуються [7, с. 93].

Звертаючи увагу на тезу А.А. Катренко, а саме: «інтереси – це не до кінця оформлені суб'єктивні права», можна підсумувати, що поняття «законні інтереси» ширше за поняття «права» у кримінальному судочинстві. Таким чином, як тільки забезпечення законного інтересу набуває суспільної значущості, воно підкріплюється інструментами реалізації (гарантується покладенням обов'язків на окремих учасників досудового кримінального провадження). Однак буде помилковим вважати, що забезпечення законних інтересів позбавлено засобів реалізації. Ефективною гарантією реалізації законних інтересів особи у досудовому кримінальному провадженні має бути реальна можливість звернення до суду задля оскарження рішень, дій або бездіяльності правоохоронних органів. Наявність такої законної можливості має стимулювати правоохоронні органи до вчинення активних дій, направлених на задоволення законних інтересів.

Інтерес, навіть перебуваючи під охороною закону чи права, на відміну від суб'єктивного права, не має такої правової можливості, як останнє, оскільки не забезпечується юридичним обов'язком іншої сторони. Законний інтерес відбиває лише легітимне прагнення свого носія до того, що не заборонено законом, тобто тільки його бажання, мрію, потяг до нього, а отже – й не юридичну, а фактичну (соціальну) можливість. Це прагнення у межах сфери правового регулювання до користування якимось конкретним матеріальним або нематеріальним благом. Відмінність такого блага від блага, яке охоплюється змістом суб'єктивного права, полягає в тому, що користування благом, на яке особа має право, визначається можливістю в рамках закону, а до якого має законний інтерес – без вимог певних дій від інших осіб або чітко встановлених меж поведінки [1]. З огляду на те, що забезпечення законного інтересу на стадії досудового кримінального провадження не підкріплюється виконанням процесуальних обов'язків іншими учасниками, процедура забезпечення законних інтересів має містити у собі можливість звернення до суду з відповідно скаргу (заявою, клопотанням тощо) задля забезпечення реалізації правомірних прагнень.

Так, інтерес, навіть перебуваючи під охороною закону чи права, на відміну від суб'єктивного права, не має такої правової можливості, як останнє, оскільки не забезпечується юридичним обов'язком іншої сторони. Законний інтерес відбиває лише легітимне прагнення свого носія до того, що не заборонено законом, тобто тільки його бажання, мрію, потяг до нього, а отже – й не юридичну, а фактичну (соціальну) можливість [8].

Т.О. Лоскутов пише, що у кримінальному процесі носіями законних інтересів можуть бути лише учасники кримінального провадження (потерпілий, свідок, підозрюваний, обвинувачений, засуджений, виправданий та інші). Автор пояснює це тим, що діяльність останніх регулюється за загальнодозвільним типом правового регулювання (дозволено робити все, крім того, що прямо заборонено законодавством). Спеціальнодозвільний тип правового регулювання унеможливило включення до правового статусу суб'єктів кримінального процесу такого елемента, як законні інтереси. Разом з тим на суб'єктів кримінального процесу покладаються завдання щодо охорони та захисту законних інтересів учасників кримінального провадження [5, с. 267-268].

Покладення обов'язків є невіддільною складовою механізму реалізації законних інтересів учасників провадження. Офіційне визнання інтересу та його втілення у відповідних процесуальних правах однієї особи вимагає закріплення кореспондуючих обов'язків за іншими суб'єктами кримінального провадження. Крім того, зважаючи на те, що суб'єктами, на яких покладається забезпечення реалізації приватних інтересів у кримінальному судочинстві, у своїй більшості є державновладні особи, слід пам'ятати, що діяльність останніх описується формулою «дозволено лише те, що прямо передбачено законом». Отже, обов'язок державних органів вчинювати конкретні дії в інтересах інших суб'єктів має бути чітко прописаний на рівні закону [9, с. 231].

В рамках даного дослідження варто звернути увагу на можливості кримінального процесуального законодавства щодо досудового урегулювання «конфлікту» у сфері забезпечення законних інтересів. З огляду на те, що діями, направленими на забезпечення законних інтересів особи, можуть бути будь-які не заборонені дії (відповідно до загально-дозвільного типу правового регулювання), такі дії мають гарантуватись відповідними обов'язками, покладеними на сторону обвинувачення. З даного приводу Т.О. Лоскутов зауважує, що задля реалізації законних інтересів сторони захисту, необхідно примушувати до примусу у вигляді виконання обов'язків сторону обвинувачення. Дослідник підкреслює, що законні інтереси не забезпечуються конкретними юридичними обов'язками, їм кореспондують загальні обов'язки державних органів. Прикладом такого обов'язку є положення ст. 2 КПК України, відповідно до якої органи кримінального судочинства повинні охороняти свободи та законні інтереси учасників кримінального провадження [5, с. 286-287]. Таким чином, забезпечення законних інтересів особи на досудовій стадії кримінального процесу має забезпечуватись загальним обов'язком (генеральним зобов'язанням) щодо вчинення активних дій державними органами, направлених на забезпечення законних інтересів.

Д.М. Михайлович розглядає законний інтерес як елемент правового статусу громадянина, але небажано його визнавати таким стосовно правового статусу посадових осіб. Як відомо, поведінка громадян регулюється за принципом «дозволено все, що не заборонено законом», і це дозволяє при розгляді юридичних справ враховувати різноманітні інтереси, які прямо не закріплені в законодавстві, але впливають з його загального змісту. Поведінка ж посадових осіб і державних органів вимагає чіткості і повноти при законодавчому закріпленні структурних елементів правового статусу вказаних суб'єктів правовідносин [10, с. 23].

Виходячи за нормативні межі кримінального процесуального закону, законні інтереси учасників кримінального процесу спрямовуються на реалізацію особистих правомірних потреб, можливість задоволення яких не передбачена змістом кримінально-процесуальних прав. Тим самим законні інтереси доповнюють суб'єктивні права учасників кримінального процесу [3, с. 115].

Прикладами законних інтересів на стадії досудового кримінального провадження можуть бути: інтерес особи у своєчасному набутті статусу свідка, потерпілого, підозрюваного, інтерес володільця житла чи іншого володіння у мінімізації пошкоджень майна внаслідок проведення обшуку тощо.

Вважаємо, що у кримінальному процесуальному законі має бути передбачений механізм захисту законних інтересів особи, при цьому як таких, що прямо впливають з кримінальних процесуальних норм, так і таких, які не передбачені кримінальним процесуальним законодавством, але узгоджуються з духом та принципами кримінального судочинства. Можна стверджувати, що законні інтереси особи у досудовому кримінальному провадженні є загально-правовими прагненнями особи на стадії досудового кримінального провадження.

Виписані у кримінально-процесуальних нормах, права і законні інтереси є тими правовими засобами, якими можуть безпосередньо скористатися учасники кримінального провадження для задоволення власних потреб. Причому позитивні кримінально-процесуальні права і законні інтереси, будучи правовими засобами, гарантуються іншими юридичними засобами, котрими є кримінально-процесуальні обов'язки. У цьому проявляється службова цінність прав та законних інтересів у кримінальному процесі [11, с. 276].

Опрацювання теми забезпечення законних інтересів особи у досудовому кримінальному провадженні потребує дослідження гарантій їх правової та фактичної реалізації. У попередніх працях нами підкреслено, що гарантії забезпечення прав і законних інтересів людини у досудовому кримінальному провадженні і є інструментом втілення у життя задекларованих правових положень. Ефективність дії гарантій забезпечення прав і законних інтересів людини у досудовому кримінальному провадженні залежить від якості закону, якості кримінальних процесуальних рішень уповноважених осіб, затраченого проміжку часу та сукупності засобів і способів досягнення мети [12, с. 59].

У теорії права під гарантіями реалізації прав і свобод людини розуміють систему заходів, спроможних створити умови для реалізації прав і свобод людини через позитивний вплив на формування загальносоціальних гарантій: відсутність об'єктивних перешкод на шляху реалізації різних прав; відсутність суб'єктивних перешкод, що роблять здійснення прав формальним (низький рівень правового мислення); встановлення меж здійснення прав і свобод, їх конкретизація в

законодавстві; встановлення процедур, заходів заохочення, стимулювання, пільг для ініціативної реалізації прав та ін. [13, с. 224].

Невід'ємним елементом забезпечення будь-якого законного інтересу є наявність процесуальних гарантій, завдяки яким відбувається належна реалізація задоволення законного інтересу особи. Процесуальні гарантії є рушійною силою задоволення законних інтересів людини у досудовому кримінальному провадженні [12, с. 58]. До гарантій законних інтересів мають бути віднесені все ті умови, які в тій або іншій мірі забезпечують реалізацію законних інтересів, так або інакше сприяють їй. Під гарантіями розуміються ті конкретні чинники і обставини, які роблять можливою реалізацію інтересу, що охороняється законом, без яких він здійснитися не зможе [14, с. 287-288].

І.А. Тітко у механізмі забезпечення приватного інтересу у сфері кримінального судочинства виділяє дві найбільш загальні складові: правотворчу та правозастосовну. Правотворча складова механізму забезпечення реалізації приватного інтересу знаходить втілення у таких напрямках: офіційне визнання інтересу, надання суб'єктивних прав, покладення обов'язків, встановлення санкцій за порушення законного інтересу, нормативне закріплення процесуальної форми реалізації і захисту інтересу. Правозастосовна складова механізму забезпечення реалізації приватного інтересу у кримінальному судочинстві полягає у діяльності уповноважених державних суб'єктів із виконання покладених на них обов'язків, спрямованих на втілення у життя (реалізацію) та захист приватного інтересу. Діяльність державних органів щодо реалізації приватного інтересу може проявлятися у: вчинення державними органами активних дій, спрямованих на забезпечення реалізації приватного інтересу, забезпечення державними органами можливості приватних суб'єктів вчиняти активні дії у межах кримінального провадження, утримання державних органів від активних дій, що можуть порушити приватні інтереси осіб [9, с. 231-232].

Законні інтереси осіб можуть незаконно обмежуватись правоохоронними органами (органами досудового розслідування) на стадії досудового кримінального провадження. Т.О. Лоскутов пише, що недостатнім є закріплення у статтях КПК України загальних положень про охорону і захист законних інтересів учасників кримінального процесу (ст.ст. 2, 3, 22, 47 та інші). Оскільки охорона та захист законних інтересів апріорі не забезпечується процесуальними обов'язками суб'єктів кримінального процесу. Крім того, вказаними абстрактними нормами не можна безпосередньо скористатися у разі обмеження або порушення законних інтересів під час кримінального судочинства. Адже положення статей КПК України не встановлюють процесуального порядку захисту законних інтересів учасників кримінального процесу. Науковець вважає за необхідне передбачити у законодавстві процедурні норми щодо захисту законних інтересів учасників кримінального процесу. Гарантом реалізації законних інтересів має стати суд як незалежний орган державної влади [5, с. 274]. Підтримуючи дану позицію варто вказати, що у кримінальному процесуальному законі не визначено гарантій реалізації законних інтересів учасників кримінального судочинства. Вбачається, що забезпечити вчинення правоохоронними органами (в тому числі органами досудового розслідування) активних дій, спрямованих на забезпечення реалізації законних інтересів особи на стадії досудового кримінального провадження під силу тільки суду. Судовий захист законних інтересів є ефективною гарантією реалізації останніх на досудовій стадії кримінального провадження.

У попередніх дослідженнях нами було сформульовано поняття «забезпечення прав і законних інтересів людини у досудовому кримінальному провадженні». Так, забезпечення законних інтересів людини у досудовому кримінальному провадженні знаходить прояв у наданні особі юридичної та фактичної можливості задоволення законного інтересу або можливості відмови від законного інтересу шляхом правового регулювання та реалізації процесуальних гарантій забезпечення законних інтересів людини у досудовому кримінальному провадженні [15, с. 174].

І.А. Тітко зауважує, що сам по собі факт визнання соціального блага створює норму-декларацію, яка починає реально діяти лише за умови надання їй чіткого правореалізаційного механізму, першим з елементів якого є наділення носія інтересу відповідними суб'єктивними правами [9, с. 231]. У випадку неможливості реалізувати свої законні інтереси учасники кримінального провадження можуть звертатися до слідчого, прокурора та суду за захистом прагнень, що не суперечать положенням кримінального процесуального законодавства [5, с. 277].

На наше переконання, звернення за захистом законних інтересів до представників сторони обвинувачення (слідчого, дізнавача, прокурора), з огляду на їх процесуальну «зацікавленість», яка

має обвинувальний ухил, в більшості випадків буде малоефективним. Спірні ситуації, які розгортаються на стадії досудового кримінального провадження щодо забезпечення законних інтересів осіб мають бути врегульовані безпристрасним арбітром, роль якого має взяти на себе суд.

Судовий захист є необхідною та ефективною гарантією реалізації прав, свобод і обов'язків людини і громадянина. Право громадян на судовий захист закріплено в ст. 10 Загальної декларації прав людини, відповідно до якої воно знайшло відображення в ст. 55 Конституції України [13, с. 226]. Так, кожному гарантується право на оскарження в суді рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових і службових осіб. Кожен має право після використання всіх національних засобів юридичного захисту звертатися за захистом своїх прав і свобод до відповідних міжнародних судових установ чи до відповідних органів міжнародних організацій, членом або учасником яких є Україна [16].

До найбільш ефективних гарантій здійснення законних інтересів необхідно віднести закріплене в законодавстві право суб'єкта правовідношення звертатися до суду за захистом порушеного або оспорюваного права. Природа законних інтересів та існуючі гарантії їх реалізації за певних умов, у разі наявності конкретної сукупності супутніх обставин, дозволяє не просто звертатися в судові інстанції, сподіваючись на випадок, а вже спираючись на можливість захисту і на суб'єктивні права, що кореспондують здійсненню законних інтересів. Звернення до суду за допомогою у реалізації законного інтересу юридично ґрунтується на положеннях чинного законодавства. Поряд із тим тут є певна змістовна логіка: кожен законний інтерес впливає з того чи іншого суб'єктивного права, тобто є його продовженням, «післяправом»; суб'єктивне право охороняється і захищається різноманітними правовими і організаційними гарантіями, в тому числі – правом на звернення до суду; звідси впливає, що на законний інтерес як на «післяправо» розповсюджуються і ці гарантії, хоча і в меншому обсязі. В той же час, суд не можна відмовити особі, яка звертається за захистом свого домагання через те, що воно не знайшло прямого віддзеркалення у законодавстві [14, с. 290-291].

КПК України у ст. 303 містить вичерпний перелік рішень, дій чи бездіяльності, які можуть бути оскаржені під час досудового кримінального провадження. Дана норма не містить положень щодо можливості звернення за захистом законних інтересів особи. Відповідно до чинного кримінального процесуального законодавства, скарга щодо обмеження законних інтересів особи може бути предметом розгляду під час підготовчого провадження у суді [17]. Вважаємо, що таке правове регулювання порядку судового оскарження рішень, дій або бездіяльності правоохоронних органів не сприяє реалізації законних інтересів на досудовій стадії кримінального провадження.

Отже, вважаємо за необхідне доповнити ч. 1 ст. 303 КПК України новим пунктом, яким передбачити можливість оскаржити на досудовому розслідуванні рішення, дії або бездіяльність слідчого, дізнавача, прокурора, що перешкоджають здійсненню законних інтересів особи під час досудового кримінального провадження.

Таким чином аналіз вищевикладеного матеріалу дає підстави зробити наступні **висновки**. Гарантією реалізації законних інтересів особи у досудовому кримінальному провадженні є правове регулювання у кримінальному процесуальному законі порядку судового оскарження рішень, дій або бездіяльності правоохоронних органів (в тому числі органів досудового розслідування), що перешкоджають здійсненню загальних правових прагнень особи на досудовому етапі кримінального провадження.

Необхідність нормативного регулювання процедури судового захисту законних інтересів обумовлюється їхньою юридичною природою, що передбачає законності на дії невизначеного характеру учасників кримінального провадження.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Постанова Верховного Суду від 20.02.2019. Справа № 522/3665/17. Судова влада України. Джерело: Юридичний Факт – <https://www.yurfact.com.ua/>. URL: <https://shr.od.court.gov.ua/sud1532/pres-centr/novini/661552/> (дата звернення: 01.06.2024).
2. Брусакова О.В. Законний інтерес як правова цінність. Шлях успіху і перспективи розвитку (до 26 річниці заснування Харківського національного університету внутрішніх справ): *Матеріали міжнародної науково-практичної конференції* (м. Харків, 20 листопада 2020 р.). Харків: ХНУВС, 2020. 548 с. 97–100.

3. Лоскутов Т.О. Законні інтереси як елемент предмету правового регулювання у кримінальному процесі. *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е.О. Дідоренка*. 2012. № 1. С. 110–118.
4. Андрушко І.П. Законний інтерес і його співвідношення з іншими суміжними категоріями. *Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України*. 2015. Вип. 232. С. 26–31.
5. Лоскутов Т.О. Предмет регулювання кримінального процесуального права: монографія. Київ: Юридичний світ, 2016. 416 с.
6. Шилова Д.В. Захист прав та законних інтересів учасників кримінального провадження при його закритті на стадії досудового розслідування: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. Харків, 2014. 22 с.
7. Катренко А.А. Інтерес як елемент змісту суб'єктивного права та охоронюваного законом інтересу (нематеріальний і матеріальний інтерес). *Юридичний вісник*. 2018. № 4. С. 89–94.
8. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 50 народних депутатів України щодо офіційного тлумачення окремих положень частини першої статті 4 Цивільного процесуального кодексу України (справа про охоронюваний законом інтерес) № 18-рп/2004 від 01.12.2004 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v018p710-04#Text> (дата звернення: 03.05.2024).
9. Тітко І.А. Механізм забезпечення реалізації приватного інтересу у кримінальному процесі. *Електронне наукове видання «Порівняльно-аналітичне право»*. 2017. № 3. С. 230–233.
10. Михайлович Д.М. Законний інтерес як елемент правового статусу посадової особи. *Право і Безпека*. 2005. Т. 4, № 6. С. 21–24.
11. Лоскутов Т.О. Права і законні інтереси: елемент предмету чи засоби правового регулювання у кримінальному процесі? *Право і суспільство*. 2012. № 1. С. 273–277.
12. Marynych O. The concept of effectiveness of ensuring the rights and legal interests of a person in pre-trial criminal proceedings. *Visegrad Journal on Human Rights*. 2024. № 1. P. 56–63.
13. Скакун О.Ф. Теорія держави і права (Енциклопедичний курс): підручник. Видання 2-е, перероблене і доповнене. Харків: Еспада, 2009. 752 с.
14. Левченко Д.В. Загальнотеоретичні аспекти гарантування законних інтересів. *Форум права*. 2013. № 2. С. 287–294.
15. Маринич О.Ю. Поняття забезпечення прав і законних інтересів людини у досудовому кримінальному провадженні. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського. Серія: Юридичні науки*. 2024. № 1. Том 35 (74). С. 171–176.
16. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 02.06.2024).
17. Кримінальний процесуальний кодекс України. Закон від 13.04.2012. № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17> (дата звернення: 02.06.2024).